

Sygn. akt **III AUa 1421/20**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 1 czerwca 2022 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Marta Sawińska

Protokolant: Emilia Wielgus

po rozpoznaniu w dniu 1 czerwca 2022 r. w Poznaniu na posiedzeniu niejawnym

sprawy **K. M.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w P.**

o wysokość emerytury górniczej

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w P.

od wyroku Sądu Okręgowego w Koninie

z dnia 19 listopada 2020 r. sygn. akt III U 87/18

1. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie 1 i oddala odwołanie,
2. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie 3 i zasądza od K. M. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w P. kwotę 180 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego,
3. zasądza od K. M. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w P. kwotę 240 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w instancji odwoławczej.

Marta Sawińska

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 14.11.2017r. znak (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w P. Inspektorat w K. przyznał K. M. emeryturę górniczą od 11.09.2017r., tj. od osiągnięcia wieku. Wypłata emerytury uległa zawieszeniu z uwagi na kontynuowanie zatrudnienia przez wnioskodawcę. Ustalając wysokość emerytury organ rentowy przeliczył okres pracy górniczej wnioskodawcy w rozmiarze 353 miesięcy przelicznikiem 1,2 i okres pracy górniczej w rozmiarze 23 miesięcy przelicznikiem 1,8. Z uzasadnienia tej decyzji wynika, że ZUS nie uznał do ustalenia wysokości emerytury jako pracy górniczej z przelicznikiem 1,8 okresu od 13.09.1985r. do 30.06.2015r. wymienionego w świadectwie wykonywania pracy górniczej i równorzędnej z pracą górniczą z dnia 01.09.2017r. jako zatrudnienie na stanowisku: rzemieślnicy zatrudnieni na odkrywce bezpośrednio w przodku stale i w pełnym wymiarze czasu pracy na koparkach i zwałowarkach, wykonujący prace górnicze, mechaniczne, elektryczne i hydrauliczne przy obsłudze, konserwacji, montażu i demontażu tych maszyn i urządzeń wymienionym w załączniku nr 3 część III pkt 7 Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 23 grudnia 1994r. w sprawie określenia niektórych stanowisk pracy górniczej oraz stanowisk pracy zaliczanej w wymiarze półtorakrotnym przy ustalaniu prawa do emerytury lub renty. Zdaniem ZUS, z dokumentów nadesłanych przez zakład pracy wynika, że odwołujący zajmował stanowiska: elektromontera,

elektromontera koparki, elektromontera maszyn i urządzeń górniczych na odkrywce, a stanowiska te zostały wymienione w załączniku nr 2 rozporządzenia.

Decyzją z dnia 04.12.2017r. znak (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w P. Inspektorat w K. ponownie ustalił K. M. wysokość emerytury oraz wznowił wypłatę świadczenia. Ustalając wysokość emerytury organ rentowy przeliczył okres pracy górniczej wnioskodawcy w rozmiarze 354 miesiące przelicznikiem 1,2 i okres pracy górniczej w rozmiarze 25 miesiące przelicznikiem 1,8.

Odwołanie od powyższych decyzji złożył K. M., wnosząc jednocześnie o zmianę zaskarżonej decyzji i zaliczenie okresu zatrudnienia od 13.09.1985r. do 30.06.2015r. z zastosowaniem przelicznika 1,8. Domagał się również zasądzenia od organu rentowego zwrotu kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Wskazał, że w okresie od 13.09.1985r. do 30.06.2015r. wykonywał jako rzemieślnik prace elektryczne w przodku na koparkach i zwałowarkach w rozumieniu art. 50d ust. 1 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, do której zgodnie z art. 51 ust. 1 pkt 2 tej ustawy winien zostać zastosowany przelicznik 1,8.

Na skutek pojawienia się w wyniku toczącego się postępowania sądowego nowych okoliczności w sprawie Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w P. Inspektorat w K. po przeprowadzeniu dodatkowego postępowania wyjaśniającego z zakładem pracy decyzją z dnia 05.06.2020r. z urzędu przeliczył K. M. emeryturę od 11.09.2017r., tj. od osiągnięcia wieku. W decyzji organ rentowy wskazał, że wyłata emerytury ulega zawieszeniu z uwagi na kontynuowanie zatrudnienia przez odwołującego. Do ustalenia wysokości emerytury okres pracy górniczej w wymiarze 375 miesiące przeliczono przelicznikiem 1,2. Żadnego okresu nie przeliczono przelicznikiem 1,8. W uzasadnieniu ZUS wskazał, że w sprawie dotyczącej okresu zatrudnienia odwołującego od 01.07.2001r. do 23.08.2001r. i od 01.07.2015r. do 24.11.2017r., po zapoznaniu się z informacją zawartą w opinii biegłego sądowego, zwrócono się do zakładu pracy o dodatkowe wyjaśnienia. Po przekazaniu przez pracodawcę dodatkowych informacji organ rentowy nie uznał do ustalenia prawa do emerytury górniczej jako okresów pracy górniczej okresu zatrudnienia od 01.07.2001r. do 23.08.2001r., a ponadto okresu zatrudnienia od 01.07.2015r. do 24.11.2017r. jako okresu pracy górniczej w wymiarze półtorakrotnym. ZUS wskazał, że pracodawca nie przedłożył dokumentów poświadczających okresy pracy górniczej wskazane powyżej, a brak dokładnych wyjaśnień pracodawcy w zakresie określenia miejsca wykonywania pracy górniczej i rodzaju wykonywanych czynności wskazuje, że w okresie od 01.07.2001r. do 23.08.2001r. odwołujący nie wykonywał żadnej pracy górniczej, a w okresie od 01.07.2015r. do 24.11.2017r. nie wykonywał pracy górniczej, która powinna być liczona do ustalenia prawa do emerytury w wymiarze półtorakrotnym. ZUS wskazał, że niniejszą decyzją zmienia decyzję z 14.11.2017r.

Następnie decyzją z dnia 08.06.2020r. znak: (...) ZUS z urzędu ponownie ustalił K. M. wysokość emerytury i wznowił jej wypłatę. Ustalając wysokość emerytury ZUS przeliczył okres pracy górniczej w rozmiarze 377 przelicznikiem 1,2. Żadnego okresu nie przeliczono przelicznikiem 1,8.

Od decyzji ZUS z 08.06.2020r. K. M. również złożył odwołanie. Wniósł o zmianę decyzji i uwzględnienie do obliczenia wysokości emerytury okresu zatrudnienia od 13.09.1985r. do 24.11.2017r. z zastosowaniem przelicznika 1,8. Domagał się również zasądzenia od organu rentowego zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych. Wskazał, że ZUS wydając decyzję z 14.11.2017r. miał wszelką dokumentację pozwalającą ocenić jego okresy pracy od 01.07.2001r. do 23.08.2001r. i od 01.07.2015r. do 24.11.2017r. i nie wystąpiły żadne nowe okoliczności. Ponadto wskazał, że w okresie od 13.09.1985r. do 24.11.2017r. wykonywał jako rzemieślnik prace elektryczne w przodku na koparkach i zwałowarkach w rozumieniu art. 50d ust. 1 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, do której zgodnie z art. 51 ust. 1 pkt 2 winien być zastosowany przelicznik 1,8.

Sąd Okręgowy zgodnie z treścią art. 219 k.p.c. sprawę III U 686/20 połączył do wspólnego rozpoznania ze sprawą III U 87/18 i rozpoznał pod numerem III U 87/18.

Wyrokiem z 19.11.2020r. sygn. akt III U 87/18 Sąd Okręgowy w Koninie wyroku zmienił zaskarżone decyzje w ten sposób, że zobowiązał pozwanego do przeliczenia K. M. emerytury górniczej z zastosowaniem przelicznika 1,8 do okresu pracy od dnia 13.09.1985 r. do 30.06.2001 r. i od 24.08.2001r. do 30.06.2015 r. na stanowisku rzemieślnika

zatrudnionego na odkrywce bezpośrednio w przodku stale i w pełnym wymiarze czasu pracy na koparkach i zwalówkach, wykonującego prace mechaniczne, elektryczne i hydrauliczne, przy obsłudze, konserwacji, montażu i demontażu tych maszyn i urządzeń, według wykazu dniówek stanowiących załącznik świadectwa pracy górniczej z dnia 01.09.2017 r. – pkt 1, oddalił odwołanie w pozostałym zakresie – pkt 2, koszty zastępstwa zniósł wzajemnie – pkt 3 oraz nie stwierdził odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie okoliczności niezbędnych do wydania decyzji w sprawie – pkt 4.

Powyższy wyrok zapadł w oparciu o następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne:

K. M., ur. (...) w okresie od 01.09.1982r. do 30.06.1985r. odbywał praktyczną naukę zawodu w Kopalni (...).

W dniu 13.09.1985r został zatrudniony w (...) na stanowisku elektromontera w Oddziale (...). Był to oddział, który zajmował się obsługą koparek nadkładowych i węglowych. Obsługą zwalówarek zajmował się natomiast oddział (...)

Następnie 01.12.1985r. odwołującego przeniesiono na stanowisko elektromontera koparki i nadal pracował w oddziale (...). Był elektromonterem koparki (...).

Od dnia 01.08.1991r. stanowisko K. M. określano jako elektromonter maszyn i urządzeń na odkrywce.

W powyższym okresie odwołujący pracował jako elektromonter na koparce wielonaczyniowej. Wchodził w skład brygady obsługującej daną maszynę i zajmował się utrzymywaniem maszyny w ruchu. Do jego obowiązków należało m.in. sprawdzanie kabla, ręczna podciąganie kabla, sprawdzanie i kontrolowanie rozdzielni, wymiana linek, dokonywanie przeglądów silników, utrzymywanie oświetlenia maszyn, kontrolowanie ogrzewania, konserwacje urządzeń elektrycznych znajdujących się na maszynie. Wszystkie te czynności odwołujący wykonywał w ruchu maszyny. Zajmował się również usuwaniem awarii. Niekiedy był oddelegowywany do przeglądów silników o wysokim napięciu (...). Początkowo odwołujący pracował na koparce (...). Od 1996r. obsługiwał natomiast koparkę (...). Z uwagi na to, że na koparce (...) było duże zapylenie, oprócz dotychczasowych obowiązków zajmował się również odkurzaniem urządzeń w rozdzielni. Ponadto obsługiwał urządzenie przedłużające klapę (...). Swoje obowiązki wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy na koparce. Zatrudnieni w kopalni elektromonterzy byli jednocześnie kierowcami, ponieważ związane to było z koniecznością dowożenia poszczególnych części do maszyn. Odwołujący pracował w systemie trzy i czterozmianowym. Sporadycznie był oddelegowywany do innych prac. Część tych prac była wykonywana w bezpośrednim sąsiedztwie maszyn podstawowych.

W dniu 01.07.2001r. odwołujący został przeniesiony do Oddziału (...), gdzie pracował do 23.08.2001r. Podstawową działalnością oddziału E. była obsługa warsztatu naprawczego. Odwołujący pracował wówczas przy remoncie planowanym maszyny (...), podczas którego maszyna była wyłączona z ruchu.

Od dnia 24.08.2001r. K. M. powrócił do pracy na oddział (...) i pracował jako elektromonter na koparce (...) Wchodził w skład brygady obsługującej daną maszynę. Do jego obowiązków należało utrzymanie maszyny w sprawności pod kątem elektrycznym. Następnie został przydzielony do pracy na koparce (...) oraz (...).

Z dniem 01.06.2014r. część zakładu pracy, w której zatrudniony był K. M. została przejęta przez (...) Sp. z o.o. Od dnia 01.07.2015r. odwołujący został przeniesiony na stanowisko rzemieślnika wykonującego prace elektryczne w przodku. Pracował wówczas na koparce (...) której zadaniem było kopanie rowów na stropie powęglowym. Odwołujący zajmował się zabezpieczeniem elektromechanicznym tej koparki.

Następnie w dniu 01.08.2017r. pracownicy zatrudnieni w (...) zostali przejęci przez (...) Sp. z o.o. w K.. Rodzaj i charakter pracy odwołującego nie uległ zmianie.

Pracodawca prowadził dla odwołującego ewidencję dniówek przodkowych, w której odnotowywał przepracowane przez odwołującego dniówki przy obsłudze maszyn podstawowych – koparek i zwalówarek.

W dniu 07.09.2017r. ubezpieczony złożył w ZUS wniosek o przyznanie emerytury górniczej. We wniosku oświadczył, że pozostaje nadal w zatrudnieniu w (...) oraz wniósł o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym na dochody budżetu państwa.

Do wniosku odwołujący dołączył świadectwo wykonywania pracy górniczej i równorzędnej z pracą górniczą z dnia 01.09.2017r., w którym pracodawca (...) Sp. z o.o. w K. potwierdził, że K. M. jest tam zatrudniony od dnia 01.09.1982r., w tym z dniem 01.06.2014r. przejęty na podstawie art. 23⁽¹⁾k.p. z (...), a z dniem 01.08.2017r. przejęty na podstawie art. 23⁽¹⁾ k.p. z (...)Sp. z o.o. W świadectwie tym potwierdzono wykonywanie przez K. M. stale i w pełnym wymiarze pracy górniczej określonej w art. 50c ust. 1 pkt 4 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych na stanowiskach według rozporządzenia MPiPS z dnia 23.12.1994r.

- od 13.09.1985r. do nadal - rzemieślnicy zatrudnieni na odkrywce bezpośrednio w przodku stale i w pełnym wymiarze czasu pracy na koparkach i zwałowarkach, wykonujący prace górnicze, mechaniczne, elektryczne i hydrauliczne przy obsłudze, konserwacji, montażu i demontażu tych maszyn i urządzeń – zał. 3/III pkt 7.

W świadectwie tym pracodawca wymienił również pozostałe okresy pracy K. M. w zakładzie:

- od 01.09.1982r. – 30.06.1985r. - praca poza odkrywką,
- od 01.07.1985r. - 12.09.1985r. - urlop bezpłatny.

Do wniosku o emeryturę odwołujący dołączył również ewidencję dniówek półtorakrotnych za okres od października 1985r. do sierpnia 2017r., zaświadczenie o zatrudnieniu i wynagrodzeniu oraz kartę zasiłkową.

W związku ze złożonym przez K. M. wnioskiem o emeryturę Zakład Ubezpieczeń Społecznych wszczął postępowanie wyjaśniające z pracodawcą.

W toku trwającego postępowania wyjaśniającego zakład pracy poinformował, że K. M. nie miał ustalonej pracy górniczej ani dniówek półtorakrotnych przez komisję weryfikacyjną. Pracodawca wyjaśnił, że z dokumentacji osobowej odwołującego wynika, że od 13.09.1985r. pracował stale i w pełnym wymiarze czasu pracy jako elektromonter koparki (...) na Oddziale (...) odkrywki A.. W kopalni wprowadzono nowe nazewnictwo stanowisk i od 01.08.1991r. według nowego taryfikatora wynagrodzeń odwołujący był elektromonterem maszyn i urządzeń górnictwa odkrywkowego w Oddziale (...) na odkrywce A. i wykonywał tę samą pracę na koparkach. Ponadto pracodawca poinformował, że praca na stanowisku elektromontera koparki, elektromontera maszyn i urządzeń górnictwa odkrywkowego, a od 01.07.2015r. rzemieślnika wykonującego prace elektryczne w przodku wraz z załącznikiem do karty ewidencyjnej pracownika odpowiada i jest równoznaczne ze stanowiskiem wymienionym w załączniku 3 cz. III pkt 7 rozporządzenia MPiPS z 23.12.1994r. W załączeniu pracodawca przysłał dokumenty z akt osobowych odwołującego obrazujące przebieg jego zatrudnienia.

Po przeprowadzeniu postępowania wyjaśniającego decyzją z dnia 14.11.2017r. ZUS przyznał wnioskodawcy emeryturę od dnia osiągnięcia wieku, tj. od 11.09.2017r. Ustalając wysokość emerytury organ rentowy przeliczył okres pracy górniczej wnioskodawcy w rozmiarze 353 miesięcy przelicznikiem 1,2 i okres pracy górniczej w rozmiarze 23 miesięcy przelicznikiem 1,8. Wyplata emerytury uległa zawieszeniu, ze względu na kontynuowanie zatrudnienia przez K. M..

W dniu 24.11.2017r., w związku z rozwiązaniem umowy o pracę, K. M. złożył wniosek do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych o podjęcie wypłaty emerytury oraz doliczenie okresu pracy. Do wniosku dołączył świadectwo pracy oraz zaświadczenie z dnia 24.11.2017r. wystawione przez (...). Z zaświadczenia tego wynika, że K. M. od chwili wystawienia świadectwa pracy górniczej, tj. od dnia 01.09.2017r. do dnia 24.11.2017r. wykonywał pracę górniczą i równorzędną z pracą górniczą stale i w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowiskach według rozporządzenia MPiPS z dnia 23.12.1994r., pracował jako rzemieślnik zatrudniony na odkrywce bezpośrednio w przodku stale i w pełnym wymiarze czasu pracy na koparkach i zwałowarkach, wykonujący prace górnicze, mechaniczne, elektryczne i hydrauliczne przy obsłudze, konserwacji, montażu i demontażu tych maszyn i urządzeń – zał. 3/III pkt 7. W zaświadczeniu tym

pracodawca przedstawił również wykaz dniówek górniczych z przelicznikiem półtorakrotnym odwołującego za okres od 01.09.2017r. do 24.11.2017r.

Zaskarżoną decyzją z dnia 04.12.2017r. ZUS ponownie ustalił odwołującemu wysokość emerytury i wznowił wypłatę świadczenia. Do obliczenia wysokości emerytury pozwany zastosował przelicznik 1,2 do 354 miesięcy pracy górniczej oraz przelicznik 1,8 do 25 miesięcy pracy górniczej.

W związku z ujawnieniem w wyniku toczącego się postępowania sądowego nowych okoliczności w sprawie ZUS ponownie wszczął ponownie postępowanie wyjaśniające z pracodawcą.

Zakład pracy wyjaśnił, że po zmianie stanowiska pracy od 01.07.2015r. do 24.11.2017r. nie zmieniło się miejsce ani charakter wykonywanej pracy przez odwołującego. Pracował on przy obsłudze urządzeń elektrycznych na koparkach i zwałowarkach według ewidencji dniówek. Pracodawca przysłał również charakterystykę stanowiska pracy odwołującego za okres zatrudnienia od 01.07.2015r. do 24.11.2017r. Ponadto zakład pracy przysłał kopie dokumentów potwierdzających stanowiska, na których pracował K. M. w okresie od 01.07.2001r. do 23.08.2001r.

Po zakończeniu postępowania wyjaśniającego, decyzją z dnia 05.06.2020r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych z urzędu przeliczył K. M. emeryturę od dnia 11.09.2017r., tj. od osiągnięcia wieku. Do ustalenia wysokości emerytury okres pracy górniczej w wymiarze 375 miesięcy przeliczono przelicznikiem 1,2. Żadnego okresu nie przeliczono przelicznikiem 1,8. Organ rentowy wskazał, że niniejszą decyzją zmienia decyzję z 14.11.2017r.

Następnie decyzją z dnia 08.06.2020r. ZUS z urzędu ponownie ustalił K. M. wysokość emerytury i wznowił jej wypłatę. Ustalając wysokość emerytury organ rentowy przeliczył okres pracy górniczej w rozmiarze 377 przelicznikiem 1,2. Żadnego okresu nie przeliczono przelicznikiem 1,8.

Na podstawie tak ustalonego stanu faktycznego Sąd I instancji wydał zaskarżony wyrok, w którym zmienił zaskarżone decyzje w ten sposób, że zobowiązał pozwanego do przeliczenia K. M. emerytury górniczej z zastosowaniem przelicznika 1,8 do okresu pracy od dnia 13.09.1985 r. do 30.06.2001 r. i od 24.08.2001r. do 30.06.2015 r. na stanowisku rzemieślnika zatrudnionego na odkrywce bezpośrednio w przodku stale i w pełnym wymiarze czasu pracy na koparkach i zwałowarkach, wykonującego prace mechaniczne, elektryczne i hydrauliczne, przy obsłudze, konserwacji, montażu i demontażu tych maszyn i urządzeń, według wykazu dniówek stanowiących załącznik świadectwa pracy górniczej z dnia 01.09.2017 r. – pkt 1, oddalił odwołanie w pozostałym zakresie – pkt 2, koszty zastępstwa zniósł wzajemnie – pkt 3 oraz nie stwierdził odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie okoliczności niezbędnych do wydania decyzji w sprawie – pkt 4.

Na wstępie rozważań prawnych Sąd Okręgowy podał, że odwołanie K. M. jest częściowo uzasadnione. Zaznaczył, że spór w niniejszej sprawie dotyczy ustalenia wysokości emerytury, w szczególności zaliczenia jako pracy górniczej w wymiarze półtorakrotnym okresów pracy górniczej od 13.09.1985r. do zakończenia zatrudnienia i zastosowania do tego okresu przelicznika 1,8.

Sąd I instancji podkreślił, że w przedmiotowej sprawie organ rentowy przy wyliczeniu wysokości emerytury górniczej ostatecznie nie uwzględnił okresu zatrudnienia odwołującego w (...) od 01.07.2001r. do 23.08.2001r., a ponadto za okresy od 13.09.1985r. do 30.06.2001r. i od 24.08.2001r. do 24.11.2017r. zastosował - na podstawie art. 51 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 17.12.1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, przelicznik 1,2. Odwołujący domagał się natomiast przeliczenia okresu zatrudnienia od 13.09.1985r. do 24.11.2017r. według przelicznika 1,8 zgodnie z art. 51 ust. 1 pkt 2 ustawy.

W dalszej części uzasadnienia Sąd Okręgowy przytoczył treść art. 51 ust 1, art. 50c ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 17.12.1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Sąd Okręgowy podkreślił, że przepisy normujące nabywanie prawa do emerytury górniczej muszą być wykładane ściśle, a dla oceny charakteru pracy górniczej nie mogą mieć decydującego znaczenia np. zakładowe wykazy stanowisk

czy protokoły komisji weryfikacyjnej, kwalifikujące określone zatrudnienie jako pracę górniczą. Taka możliwość nie została bowiem w przepisach tych przewidziana. Zasady nabywania prawa do emerytur górniczych odbiegają od zasad obowiązujących powszechnie, co wynika z charakteru pracy górniczej, angażującej we wzmożonym stopniu siły fizyczne i psychiczne zatrudnionych. Z tego właśnie względu, ustalając ogólne zasady nabywania prawa do górniczej emerytury, ustawodawca z jednej strony uznał, że dla zaliczenia pracy górniczej do okresu, od którego zależy nabycie prawa do emerytury, wystarczające jest, jeżeli praca ta była wykonywana co najmniej w połowie wymiaru czasu pracy (art. 50b ustawy emerytalnej), z drugiej natomiast – uznał za pracę górniczą na odkrywce w kopalniach siarki i węgla brunatnego tylko zatrudnienie łączące się z wykonywaniem czynności o określonym charakterze i na wyszczególnionych w rozporządzeniu stanowiskach pracy.

Sąd Okręgowy podał, że w tej sprawie sporne było czy praca wykonywana przez odwołującego w okresie od 01.07.2001r. do 23.08.2001r. mogła być uznana za pracę górniczą zdefiniowaną w przepisie art. 50c ust. 1 pkt. 4 ustawy emerytalnej. Wykaz stanowisk pracy, określony w załączniku nr 2 do rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 23 grudnia 1994 r., odnosi się bowiem do zadań pracownika górniczego tylko jeżeli spełniają one kryteria miejsca wykonywania pracy i jej charakteru, określonego na mocy art. 50c ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

W realiach niniejszej sprawy, zajmowanie stanowiska wymienionego w załączniku nr 2 mogłoby być uznane za pracę górniczą tylko wówczas, gdyby wykonywane przez K. M. czynności związane były bezpośrednio z zatrudnieniem na odkrywce w kopalni węgla brunatnego przy ręcznym lub zmechanizowanym urabianiu, ładowaniu oraz przewozie nadkładu i złoża, przy pomiarach w zakresie miernictwa górniczego oraz przy bieżącej konserwacji agregatów i urządzeń wydobywczych, a także w przedsiębiorstwach i innych podmiotach wykonujących roboty górnicze dla kopalni węgla brunatnego (art. 50c ust. 1 pkt 4).

Sąd Okręgowy zwrócił uwagę, że z niekwestionowanych ustaleń dokonanych przez Sąd wynika, że od 01.07.2001r. do 23.08.2001r. odwołujący został czasowo przeniesiony do Oddziału (...) którego podstawową działalnością była obsługa warsztatu naprawczego. Odwołujący pracował wówczas przy remoncie planowanym maszyny (...). Podkreślił, że praca w warsztacie nie może być zakwalifikowana jako praca na odkrywce. Wprawdzie nie ma legalnej definicji odkrywki, ale nie budzi wątpliwości, że pod pojęciem „zatrudnienie na odkrywce” chodzi o zatrudnienie w terenie, gdzie prowadzone jest wydobywanie i transport złoża. Zatrudnienie na hali warsztatowej nie spełnia tych wymogów, nawet jeśli jest to praca wykonywana dla potrzeb tego wydobywania. Odwołujący wskazywał, że w tym okresie pracował przy remoncie planowym koparki (...), podczas którego maszyna była wyłączona z ruchu. Remont urządzenia trwał około dwóch miesięcy, a maszyna była przesunięta na bezpieczną, zgodnie z zasadami bhp odległość. Nawet gdyby przyjąć, że odwołujący w tym okresie część prac wykonywał na odkrywce to podkreślić należy, że nie wykonywał on prac przy bieżącej konserwacji agregatów i urządzeń wydobywczych bowiem był to remont długotrwały i maszyna była wyłączona z ruchu. Ponadto nie wykonywał wówczas prac przy ręcznym lub zmechanizowanym urabianiu, ładowaniu oraz przewozie nadkładu i złoża ani przy pomiarach w zakresie miernictwa górniczego. Z powyższego wynika, że w spornym okresie od 01.07.2001. do 23.08.2001r. odwołujący nie wykonywał pracy górniczej.

Następnie Sąd Okręgowy przytoczył treść przepisu art. 50d ust. 1 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych odnoszący się do „pracy przodkowej”.

Na podstawie materiału dowodowego zgromadzonego w przedmiotowej sprawie Sąd Okręgowy ustalił, że w okresach od 13.09.1985r. do 30.06.2001r. i od 24.08.2001r. do 30.06.2015r. odwołujący wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy pracę górniczą przodkową. Pracował na maszynie podstawowej – koparce wielonaczyniowej. Wchodził w skład załogi obsługującej te maszyny i zajmował się utrzymywaniem maszyny w ruchu. Do jego obowiązków należało nadzorowanie poszczególnych urządzeń elektrycznych na koparce, dokonywanie pomiarów, dokonywanie przeglądów i konserwacji urządzeń elektrycznych znajdujących się na koparce i silników oraz wykonywanie bieżących napraw i usuwanie awarii. Wszystkie te czynności odwołujący wykonywał w ruchu maszyny. Przez cały okres zatrudnienia od 13.09.1985r. do 30.06.2001r. i od 24.08.2001r. do 30.06.2015r. charakter i rodzaj wykonywanej przez odwołującej

pracy nie uległ zmianie. Zmieniały się jedynie maszyny podstawowe, które odwołujący obsługiwał. Początkowo pracował na koparce (...), a następnie na koparce (...) i koparkach (...) i (...).

Sąd I instancji podkreślił, że w sporych okresach od 13.09.1985r. do 30.06.2001r. i od 24.08.2001r. do 30.06.2015r. pracodawca prowadził dla odwołującego ewidencję dniówek półtorakrotnych, w której uwzględniał dni pracy wykonywane bezpośrednio na maszynach podstawowych przy obsłudze i bieżącej konserwacji maszyn. Tego rodzaju praca jest pracą wykonywaną bezpośrednio przy urabianiu urobku i przy innych pracach przodkowych, o której mowa w art. 50d ust. 1 pkt 1 ustawy. Odwołujący pracując jako elektromonter wykonywał prace elektryczne przy obsłudze i konserwacji koparek oraz zwałowarki, pracował stale i w pełnym wymiarze czasu pracy na koparkach i zwałowarce i faktycznie wykonywał pracę, o jakiej mowa w załączniku nr 3, część III, punkt 7.

Następnie Sąd I instancji zacytował fragment wyroku z dnia 3 października 2017r. I UK 410/16 Sądu Najwyższego.

Nadto podkreślił, że w przedmiotowej sprawie sporny pozostawał również okres zatrudnienia odwołującego od 01.07.2015r. do 24.11.2017r. W tym okresie K. M. został przeniesiony na stanowisko rzemieślnika wykonującego prace elektryczne w przodku i zajmował się obsługą koparki (...) która zajmowała się kopaniem rowów odwadniających na stropie powęglowym i nie brała udziału w urabianiu nadkładu i węgla. Odwołujący zajmował się zabezpieczeniem elektromechanicznym tej koparki. Zdaniem Sądu Okręgowego ten okres zatrudnienia odwołującego nie można zaliczyć do pracy górniczej przodkowej. Praca na ten maszynie realizowana była bowiem poza przodkiem wydobywczym. Z tego względu okres pracy górniczej od 01.07.2015r. do 24.11.2017r. powinien być zaliczony do ustalenia wysokości emerytury górniczej z przelicznikiem 1,2.

Mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy uznał, że odwołania K. M. są częściowo uzasadnione i na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżone decyzje w ten sposób, że zobowiązał pozwanego do przeliczenia odwołującemu emerytury górniczej z zastosowaniem przelicznika 1,8 do okresu pracy od 13.09.1985r. do 30.06.2001r. i od 24.08.2001r. do 30.06.2015r. na stanowisku rzemieślnika zatrudnionego na odkrywce bezpośrednio w przodku stale i w pełnym wymiarze czasu pracy na koparkach i zwałowarkach, wykonującego prace mechaniczne, elektryczne i hydrauliczne przy obsłudze, konserwacji, montażu i demontażu tych maszyn i urządzeń, według wykazu dniówek stanowiących załącznik do świadectwa pracy górniczej z 01.09.2017r. (pkt 1 wyroku), a w pozostałym zakresie na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołania jako nieuzasadnione (pkt 2 wyroku).

Ponadto Sąd Okręgowy na podstawie art. 100 k.p.c. zniósł wzajemnie koszty zastępstwa procesowego (pkt 3 wyroku).

Nadto Sąd Okręgowy podkreślił też, że skoro wyjaśnienie wszystkich wątpliwości umożliwiających podjęcie rozstrzygnięcia w sprawie nastąpiło na etapie postępowania przed Sądem I instancji, nie można było stwierdzić odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie istnienia okoliczności niezbędnej do wydania decyzji na podstawie art. 118 ust. 1a ustawy emerytalnej (pkt 4 wyroku).

Apelację od powyższego wyroku wywiódł organ rentowy zaskarżając go w całości i zarzucając mu naruszenie przepisu postępowania, tj. art. 233 § 1 k.p.c. w związku z art. 227 k.p.c. poprzez błędną ocenę zebranego w sprawie materiału dowodowego w szczególności opinii biegłego M. B., którą Sąd uznał w całości za przydatną dla rozstrzygnięcia, a także zeznań świadków i odwołującego, dokumentów pracowniczych, co w konsekwencji doprowadziło do podstawowych błędów w ustaleniach stanu faktycznego mających wpływ na rozstrzygnięcie, a mianowicie że w sporych okresach od dnia 13.09.1985r. do 30.06.2001 r. i od 24.08.2001 r. do 30.06.2015r. odwołujący wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy prace na koparkach (...), (...), (...) w charakterze elektromontera tych koparek, a więc prace rzemieślnika zatrudnionego na odkrywce bezpośrednio w przodku, podczas gdy już sam biegły M. B. w swoich opiniach wskazywał, że z dokumentacji pracowniczej wynika że w sporych okresach odwołujący wykonywał także prace remontowe poza przodkiem oraz prace na koparce (...), której to pracy nie można zaliczać do pracy rzemieślnika na przodku w rozumieniu art. 50d ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej, sami zaś świadkowie, bezpośrednio nie współpracujący z odwołującym na poszczególnych koparkach, nie potwierdzili faktów przyjętych przez Sąd za udowodnione.

Konsekwencją błędu w ustaleniach stanu faktycznego było naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 51 ust. 1 pkt 2 w zw. z art. 50d ust. 1 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych poprzez ich zastosowanie w niniejszej sprawie i przyznanie odwołującemu prawa do ustalenia wysokości emerytury górniczej z zastosowaniem przelicznika 1,8 do okresów pracy górniczej 13.09.1985r. do 30.06.2001 r. i od 24.08.2001 r. do 30.06.2015r., na stanowisku elektromontera koparek na odkrywce bezpośrednio w przodku.

Wskazując ww. zarzuty organ rentowy wniósł o:

- zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania w całości, ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji,
- zasądzenie od odwołującego na rzecz pozwanego organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych za obie instancje.

W odpowiedzi na apelację odwołujący wniósł o oddalenie apelacji oraz o zasądzenie od organu rentowego na jego rzecz kosztów procesu w tym kosztów postępowania apelacyjnego według, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja organu rentowego jest zasadna, a jej uwzględnienie skutkuje zmianą zaskarżonego wyroku i oddaleniem odwołania.

Oceniając ponownie materiał dowodowy zgromadzony w sprawie i dokonując jego subsumcji do przepisów prawa, Sąd Apelacyjny uznał za zasadne wydanie wyroku reformatoryjnego. W ocenie Sądu Apelacyjnego, Sąd I instancji dokonał błędnej subsumpcji prawidłowo ustalonego stanu faktycznego.

W przedmiotowej sprawie organ rentowy przy obliczeniu wysokości emerytury odwołującego do okresów pracy górniczej odwołującego od 13.09.1985r. do 24.11.2017r. zastosował przelicznik 1,2, a przedmiotem sporu pozostawało to czy zgodnie z art. 51 ust. 1 pkt. 2 ustawy winien być ten okres przeliczony przelicznikiem 1,8.

Przypomnieć należy, że przy ustalaniu wysokości emerytury górniczej, stosownie do art. 51 ust. 1 ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, stosuje się następujące przeliczniki:

- 1) 1,5 za każdy rok pracy górniczej wykonywanej pod ziemią stale i w pełnym wymiarze czasu pracy;
- 2) 1,8 za każdy rok pracy, o której mowa w art. 50d;
- 3) 1,4 za każdy rok pracy w pełnym wymiarze czasu pracy, o której mowa w art. 50c ust. 1 pkt 1-3 i 5-9, wykonywanej częściowo na powierzchni i częściowo pod ziemią;
- 4) 1,2 za każdy rok pracy, o której mowa w art. 50c ust. 1 pkt 4 i 5, wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy na odkrywce w kopalniach siarki i węgla brunatnego, w kopalniach otworowych siarki oraz w przedsiębiorstwach i innych podmiotach wykonujących roboty górnicze dla kopalń siarki i węgla brunatnego.

W rozpoznawanej sprawie spór dotyczył ustalenia - czy we wskazanym powyżej okresie zatrudnienia wnioskodawca K. M. wykonywał kwalifikowaną pracę górniczą, o której mowa w art. 50d ustawy emerytalnej, co uprawniałoby go do przeliczenia tych okresów pracy według przelicznika 1,8 – zgodnie z art. 51 ust. 1 pkt 2 tej ustawy. Pozwany organ rentowy odmówił uznania tych okresów zatrudnienia za okresy wykonywania kwalifikowanej pracy górniczej.

Stosownie tymczasem do treści art. 50d ust. 1 ustawy emerytalnej, przy ustalaniu prawa do górniczej emerytury pracownikom zatrudnionym pod ziemią oraz w kopalniach siarki lub węgla brunatnego zalicza się w wymiarze półtorakrotnym następujące okresy pracy na obszarze Państwa Polskiego:

1) w przodkach bezpośrednio przy urabianiu i ładowaniu urobku oraz przy innych pracach przodkowych, przy montażu, likwidacji i transporcie obudów, maszyn urabiających, ładujących i transportujących w przodkach oraz przy głębieniu szybów i robotach szybowych;

2) w drużynach ratowniczych.

Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw gospodarki i ministrem właściwym do spraw Skarbu Państwa, w drodze rozporządzenia, określa szczegółowo stanowiska pracy, na których zatrudnienie zalicza się w myśl ust. 1 i 2 w wymiarze półtorakrotnym (ust. 3).

Słusznie wskazał Sąd I instancji, iż w tym zakresie aktem prawnym nadal obowiązującym jest rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 23.12.1994 r. w sprawie określenia niektórych stanowisk pracy górniczej oraz stanowisk pracy zaliczanej w wymiarze półtorakrotnym przy ustalaniu prawa do górniczej emerytury lub renty. Zgodnie natomiast z § 2 tego rozporządzenia z dnia 23.12.1994 r., za pracę górniczą w kopalniach węgla brunatnego oraz w przedsiębiorstwach i w innych podmiotach wykonujących roboty górnicze dla tych kopalń, określoną w art. 5 ust. 1 pkt 4 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym górników i ich rodzin, uważa się okresy zatrudnienia na stanowiskach wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik nr 2 do rozporządzenia (załącznik nr 2 - wykaz stanowisk pracy, na których zatrudnienie na odkrywce w kopalniach węgla brunatnego oraz przedsiębiorstwach i innych podmiotach wykonujących roboty górnicze dla kopalni węgla brunatnego uważa się za pracę górniczą).

Z kolei § 3 stanowi, że za okresy pracy pod ziemią oraz w kopalniach siarki lub węgla brunatnego, o których mowa w art. 6 ust. 1 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym górników, uważa się okresy pracy na stanowiskach wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik nr 3 do rozporządzenia (załącznik nr 3 - wykaz stanowisk pracy, na których okresy pracy pod ziemią oraz w kopalniach siarki i węgla brunatnego zalicza się w wymiarze półtorakrotnym).

Pod poz. 7 w przedmiotowym wykazie ujęto pracę w kopalni węgla brunatnego rzemieślników zatrudnionych na odkrywce bezpośrednio w przodku stale i w pełnym wymiarze czasu pracy na koparkach i zwalówarkach, wykonujących prace górnicze, mechaniczne, elektryczne i hydrauliczne przy obsłudze, konserwacji, montażu i demontażu tych maszyn i urządzeń.

Wykaz stanowisk pracy, określony w ww. załączniku nr 3 do rozporządzenia z 1994 r., czyli stanowisk tzw. kwalifikowanej pracy górniczej, odnosi się wyłącznie do wykonywanych zadań górnika, jeżeli spełniają one kryteria miejsca wykonywania pracy i jej charakteru, określonych zgodnie z art. 50d ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej. Za prace wymienione w załączniku nr 3, mogą więc być uznane tylko takie czynności wykonywane przez górnika, które są związane bezpośrednio z wykonywaniem czynności w przodkach bezpośrednio przy urabianiu i ładowaniu urobku oraz przy innych pracach przodkowych, przy montażu, likwidacji i transporcie obudów, maszyn urabiających, ładujących i transportujących w przodkach oraz przy głębieniu szybów i robotach szybowych. Z kolei pojęcie „innych prac przodkowych” musi wiązać się z bezpośrednim i zasadniczym procesem produkcyjnym zakładu górniczego, polegającym na urobku i wydobywaniu kopaliny (tak Sąd Najwyższy w wyrokach np. z dnia 11.02.2010 r., I UK 236/09, LEX 585722 i z dnia 21.02.2012 r., I UK 295/11, OSNP 2013/304/38).

Ustawodawca zatem odróżnił pracę górniczą (zwykłą), którą w kopalniach węgla brunatnego jest zatrudnienie na odkrywce przy ręcznym lub zmechanizowanym urabianiu, ładowaniu oraz przewozie nadkładu i złoża (art. 50c ust. 1 pkt 4 ustawy) od pracy górniczej (kwalifikowanej), którą zalicza się w wymiarze półtorakrotnym, gdy praca ta jest wykonywana „w przodkach bezpośrednio przy urabianiu i ładowaniu urobku oraz przy innych pracach przodkowych, przy montażu, likwidacji i transporcie obudów, maszyn urabiających, ładujących i transportujących w przodkach oraz przy głębieniu szybów i robotach szybowych” (art. 50d ust. 1 pkt 1 ustawy). Te ostatnie okresy potraktowane zostały przez ustawodawcę w sposób wyjątkowo korzystny ze względu na wysoki stopień zagrożenia życia i zdrowia pracowników.

Zauważyć przy tym należy, że przodek to wyrobisko, miejsce bezpośredniej pracy maszyn podstawowych i pomocniczych biorących udział w procesie produkcji (wydobycia). Judykatura niejednokrotnie zajmowała się pojęciem „pracy w przodku” w kopalniach węgla brunatnego. Zapatrywania na temat pojęcia „przodka” w rozumieniu ustawy o emeryturach i rentach z FUS, są spójne i utrwalone w jednolitej linii orzeczniczej (zob. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 21.02.2012 r., I UK 295/11, OSNP 2013 nr 3-4, poz. 38, z dnia 18.03.2015r., I UK 280/14, LEX nr 1712808, z dnia 11.02.2010 r., I UK 236/09, LEX nr 585722, z dnia 22.04.2011 r., I UK 360/10, LEX nr 949021, z dnia 06.09.2011 r., I UK 70/11, LEX nr 1102258). Przodek to teren prac bezpośrednio przy urobku i wydobyciu kopaliny, a nie teren wyrobiska oddalony od miejsca wydobycia i urobku kopaliny, choćby o kilkadziesiąt metrów. Pracownicy wykonujący swe obowiązki w wyrobisku, ale nie bezpośrednio przy wydobyciu i urobku kopaliny, nie są, bowiem w tym samym stopniu narażeni na ryzyko utraty zdrowia, co górnicy pracujący bezpośrednio przy pracach wydobywczych. Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 18.03.2015 r., I UK 280/14 wskazywał, że miejsce przodka nie może być rozciągane na całą linię taśmociągów transportujących urobek, gdyż pojęcie „przodka” straciłoby swoje znaczenie i tym samym nie można zaakceptować definicji przodka, która wynika z opinii naukowo-technicznych i obejmuje wszystkie czynności związane z transportem kopaliny, realizowane w ramach ruchu zakładu górniczego. Identyczny pogląd wyraził Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 08.01.2014 r., I BU 12/13 (Legalis), a sąd w niniejszym składzie w pełni go podziela.

Przechodząc do rozważań dotyczących pracy wnioskodawcy w kopalni węgla brunatnego, czyli kopalni odkrywkowej, wskazać należy, iż praca „na odkrywce” w kopalniach węgla brunatnego (siarki) jest odpowiednikiem pracy „w przodkach” pod ziemią tylko wtedy, gdy polega na wykonywaniu zatrudnienia przy pracach bezpośrednio i ściśle związanych z wydobywaniem kopaliny lub pozyskiwaniem złóż (por. wyrok z dnia 28.04.2010 r., I UK 339/09, oraz z dnia 22.04.2011 r., I UK 360/10). W konsekwencji, konieczne jest jednoznaczne ustalenie, że sporne prace były bezpośrednio związane z wykonywaniem czynności w przodkach przy urabianiu i ładowaniu urobku lub przy montażu, likwidacji i transporcie obudów, maszyn urabiających, ładujących i transportujących w przodkach oraz przy głębieniu szybów i robotach szybowych, a „inne prace w przodku” powinny wiązać się z bezpośrednim i zasadniczym procesem produkcyjnym zakładu górniczego, polegającym na urobku i wydobywaniu kopaliny (por. wyroki z dnia 11.02.2010 r., I UK 236/09, oraz z dnia 24.03.2011r., I UK 328/10).

Podkreślić należy, że tutaj Sąd w pełni aprobuje przy tym utrwalony w orzecznictwie pogląd, iż przepisy normujące nabywanie prawa do emerytury górniczej (per analogiam- wysokość tego świadczenia) muszą być wykładane ściśle, a do oceny charakteru pracy górniczej, tym bardziej pracy zaliczanej w wymiarze półtorakrotnym, nie mogą służyć ani zakładowe wykazy stanowisk, ani też protokoły komisji weryfikacyjnej, kwalifikujące określone zatrudnienie, jako pracę górniczą zaliczaną w takim wymiarze (por. wyrok SN z dnia 08.01.2014 r., I BU 12/13, Legalis, wyroki Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 28.06.2013 r., III AUa 1127/12, LEX 1369319, z dnia 14.03.2017 r., III AUa 965/16, Legalis).

W przypadku sporu o kwalifikację danego stanowiska decydujące znaczenie dla uznania okresu zatrudnienia na tym stanowisku za pracę górniczą podlegającą zaliczeniu w wymiarze półtorakrotnym, ma nie zatem nazwa stanowiska, lecz rodzaj faktycznie wykonywanej pracy (rzeczywiście wykonywanych zadań pracowniczych) (tak: wyroki SN z dnia 18.03.2015 r., I UK 280/14, z dnia 02.06.2011 r., I UK 25/10 i z dnia 06.09.2011 r., I UK 70/11). Nie może tym samym o tym decydować wykaz stanowisk pracy sporządzony przez pracodawcę, ani zmiana kwalifikacji zajmowanego stanowiska pracy, dokonana przez komisję weryfikacyjną (tak: m.in. wyroki SN z dnia 22.04.2011 r., I UK 360/10, LEX nr 949021 i z dnia 06.09.2011 r., I UK 70/11,

LEX nr 1102258 oraz postanowienie z dnia 19.01.2012 r., I UK 319/11, LEX nr 1215422), ani rozporządzenie wykonawcze, ani tym bardziej wewnętrzne zarządzenia pracodawcy, nie mogą przyznawać ubezpieczonym większych uprawnień, niż uczynił to ustawodawca, zaś wykładnia przepisów powołanego rozporządzenia z 1994 r. nie może zmieniać ani rozszerzać ustawowej definicji kwalifikowanej pracy górniczej. Innymi słowy, ocena pracy górniczej zaliczanej w wymiarze półtorakrotnym powinna się koncentrować na jej ustawowych warunkach, tj. pojęciu tej pracy, a nie na samej nazwie stanowiska (tak: uzasadnienie wyroku SN z dnia 05.05.2011 r., I UK 382/10, LEX nr 863949).

Z uwagi na powyższe - ustalenie, że w spornym okresie praca górnicza ubezpieczonego miała ten kwalifikowany charakter, uprawniający do przelicznika 1,8 za każdy rok przy ustalaniu wysokości emerytury, winno znaleźć oparcie w wynikach całego postępowania dowodowego. W ocenie Sądu Odwoławczego, Sąd Okręgowy dokonał błędnej subsumpcji prawidłowo ustalonego stanu faktycznego. Sąd Okręgowy m.in. przeprowadził dowód z opinii biegłego M. B., obie opinie zarówno opinię główną jak i uzupełniającą Sąd Okręgowy uznał za jasną, spójną i logiczną, a zatem według oceny Sądu Okręgowego zasługiwała ona na uwzględnienie oraz posłużyła m.in. jako podstawa do wydania zaskarżonego wyroku (tj. częściowego uwzględniającego odwołania). W ocenie Sądu Apelacyjnego natomiast, Sąd I instancji z opinii biegłego sądowego M. B. wyprowadził błędne wnioski.

Zgodzić się należy z twierdzeniem organu rentowego zaprezentowanym w apelacji, że Sąd I instancji bezrefleksyjnie przyjął, że w spornych okresach od dnia 13.09.1985r. do 30.06.2001r. i od 24.08.2001r. do 30.06.2015r. odwołujący stale i w pełnym wymiarze czasu wykonywał pracę przodkową kwalifikowaną przelicznikiem 1,8, chociaż zupełnie co innego wynika z dostępnego materiału dowodowego w postaci dokumentów z akt pracowniczych odwołującego, na które wprost powołuje się biegły w swojej opinii. Wbrew stanowisku Sądu I instancji, z opinii biegłego wynika że w spornych okresach od dnia 13.09.1985r. do 30.06.2001r. i od 24.08.2001r. do 30.06.2015r. K. M.:

- w okresach pracy na koparkach(...)odwołujący nie wykonywał pracy przodkowej w czasie remontu tych maszyn, które mogły trwać nawet kilka miesięcy, nawet jeżeli maszyny te pozostawały na odkrywce; w celu ustalenia okresów tych remontów biegły zasugerował skorzystanie z dowodu w postaci „Książki kontroli stanu technicznego koparek” lub „Książek pracy maszyn”, dowód taki nie został jednak przeprowadzony przez sąd z urzędu lub na wniosek pełnomocnika odwołującego, a to na odwołującym ciąży obowiązek wykazania pracy przodkowej warunkującej skorzystanie z przelicznika 1,8, w tej sytuacji, z racji niewykazania przez odwołującego w sposób jednoznaczny, że w okresach spornych pracy na koparkach (...) stale i w pełnym wymiarze pracował na przodku w rozumieniu art.50d ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej, Sąd nie powinien w ogóle takich okresów uwzględnić jako udowodnionych przez odwołującego;
- w latach 2007-2013 głównym miejscem pracy odwołującego była koparka(...)co do której biegły stwierdził, że nie powinna stanowić pracy przodkowej w rozumieniu art.50d ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej, tymczasem w ogóle nie znalazło to wyrazu w ustaleniach stanu faktycznego, gdzie Sąd stwierdził, że dopiero po 30.06.2015r. odwołujący przeszedł do obsługi koparki (...)

W ocenie Sąd Apelacyjny zwrócić uwagę należy również na dalszą treść opinii biegłego sądowego M. B., gdzie biegły podał, iż jak wynika z akt sprawy, w spornym okresie odwołujący zatrudniony był w (...) i (...) Sp. z o.o. na stanowisku elektromontera koparki oraz elektromontera maszyn i urządzeń górniczych na odkrywce. Pracę swą wykonywał głównie na odkrywce „A.” (wyjątkiem jest okres zatrudnienia od 13 do 31.10.2000r. na odkrywce (...)). Wnioskodawca zajmował się utrzymaniem w odpowiednim stanie technicznym urządzeń elektrycznych koparek podstawowych (...) i (...) oraz koparki (...) które to prace znalazły odzwierciedlenie w ewidencji dniówek półtorakrotnych. W ocenie biegłego odwołujący musiał jednak też wykonywać inne prace, których charakter i wymiar zostały zmarginalizowane

podczas składanych wyjaśnień. Biegły wskazał też, że podkreślenia w tym zakresie wymaga fakt, że w przeciwieństwie do lat 1985-2003 w latach 2004-2014 ewidencja dniówek półtorakrotnych dowodzi pracy odwołującego w różnych miejscach. Przykładowo biegły wskazał, że w 2006r. K. M. wykazano tylko 65 dniówek kwalifikowanych, w 2008r. - 84, a w 2009r. - 99 dniówek. Jak już wykazano wcześniej, od dnia 01.07.2001r. do dnia 23.08.2001r. odwołujący zostaje czasowo przeniesiony do Oddziału (...). Odwołujący wykonywał też sporadycznie obowiązki kierowcy oraz pomocniczo pracę na warsztacie.

Kolejną odrębną kwestią jak wskazał w swojej opinii biegły M. B. jest ocena charakteru pracy odwołującego na kopalni typu (...) Jak wynika z wykazu sporządzonego przez (...) Sp. z o.o. z dnia 08.05.2018r. K. M. w latach 1998-2013 zaewidencjonowano łącznie 1128 dniówek półtorakrotnych w związku pracą na tej kopalni. Biegły podkreślił, że co prawda z załącznika do pisma (...) sp. z o.o. z dnia 09.05.2018r. wynika że kopalnia (...) przeznaczona jest do urabiania i przerzutu nadkładu i węgla oraz wykonywania wykopów, rowów odwodnieniowych i innych robót ziemnych, z zeznań świadków wynika jednak, że zasadniczą część pracy kopalni kroczącej (...) związana była z odwadnianiem spągu węglowego. Biegły podał, że obsługując urządzenia elektryczne kopalni (...) odwołujący wykonywał pracę, do której zastosowanie może mieć zarówno przelicznik 1,2 (elektromonter maszyn i urządzeń górniczych na odkrywce), jak i przelicznik 1,8 (rzemieślnicy zatrudnieni na odkrywce bezpośrednio w przodku), w zależności od miejsca świadczenia pracy. W zakresie świadczenia przez odwołującego pracy na stanowisku kierowcy biegły wskazał, że dodatkowe obowiązki kierowcy powierzone zostały odwołującemu dopiero w 2007r., zaś zgodnie z wykazem (k. 35 akt sprawy) w latach 2007-2013 głównym miejscem jego pracy była kopalnia (...) realizująca zadania związane z odwadnianiem spągu węglowego poza przodkami wydobywczymi które w ocenie biegłego były zasadniczym miejscem wykonywania prac tą kopalnią. Biegły M. B. podzielił w tym zakresie stanowisko S. Gmitrowskiego, że praca na kopalni (...) obejmująca czynności elektromontera w sytuacji, gdy kopalnia realizuje prace odwodnieniowe poza przodkiem eksploatacyjnym nie powinna być kwalifikowana jako praca, o której mowa w art.50d ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej.

Sąd Apelacyjny zwraca uwagę, że postanowieniem z dnia 20.03.2020 r. Sąd I instancji zamkniętą rozprawę otworzył na nowo i zwrócił się do pracodawcy odwołującego o wskazanie, w którym okresie wnioskodawca pracował przy remontach maszyn podstawowych, planowych oraz czy po 1998 r. pracował na innej kopalni niż (...) W odpowiedzi na zobowiązanie Sądu I instancji (...) sp. z o.o. poinformowało, że K. M. w okresie od 2014 do 2017 r. pracował głównie przy obsłudze kopalni typu (...). Pracodawca podkreślił natomiast, że nie może jednoznacznie przedstawić okresów pracy na innych maszynach, nie może także potwierdzić pracy z tego okresu na maszynach podstawowych, które podlegały remontom planowym. Sąd I instancji mimo to, natomiast wydał wyrok częściowo uwzględniający odwołanie K. M..

W ocenie Sądu Apelacyjnego Sąd I instancji także błędnie ocenił zeznania świadków (J. K. (1), J. K. (2), J. K. (3), M. Ż.), uznając, że świadkowie potwierdzili, iż w spornych okresach odwołujący stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace rzemieślnika bezpośrednio na przodku, chociaż z pozostałego materiału dowodowego wynika że odwołujący wykonywał część prac zleconych także poza odkrywką np. w warsztacie przy remoncie koparek wyłączonych tymczasowo z ruchu, czy na kopalniach pomocniczych.

Jak wyjaśnił biegły M. B., oczyszczanie nadkładu i dobieranie węgla polega w zasadzie na zbieraniu resztek nadkładu lub węgla zgarniakiem kopalni i przerzucaniu ich bezpośrednio w zasięg urabiania koparek podstawowych. Z powyższego wynika zatem, że przy pomocy kopalni (...) nie odbywa się urabianie czy ładowanie urobku. Biegły wyjaśnił zresztą, że w kopalniach odkrywkowych węgla brunatnego do zdejmowania nadkładu oraz do prac związanych z eksploatacją złoża wykorzystywane są przede wszystkim kopalni (...). W Kopalni (...) poza tymi maszynami do prac pomocniczych przy urabianiu i złoża, prac związanych z kształtowaniem skarp wyrobisk oraz prac związanych z wykonywaniem systemu odwodnienia powierzchniowego wykorzystywane są dodatkowo między innymi kopalni (...). Biegły sam zatem stwierdził, że kopalni kroczące wykonują prace pomocnicze przy urabianiu nadkładu i złoża, a zatem nie pracują bezpośrednio przy urabianiu i ładowaniu urobku. Pod uwagę należy również wziąć, że

część prac odwołujący wykonywał na tzw. spągu, a więc miejscu, gdzie węgiel jest już wybrany. Ponadto, jak wynika z opinii biegłego, koparka(...) pracowała w pewnej odległości od koparki (...), która wynosiła nawet do 290 m. Zgodnie natomiast z ugruntowanym stanowiskiem orzecznictwa, przodek to teren prac bezpośrednio przy urobku i wydobyciu kopaliny, a nie teren wyrobiska oddalony od miejsca wydobywania i urobku kopaliny, choćby o kilkadziesiąt metrów (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 listopada 2018 r., II UK 353/17, LEZ nr 2611051 czy wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 13 lutego 2018 r., III AUa 1086/16, LEX nr 2490990).

Sąd Apelacyjny stwierdził, że zgromadzony w sprawie materiał dowodowy nie dawał podstaw do przyjęcia, że odwołujący w okresie od 13.09.1985 r. do 30.06.2001 r. i od 24.08.2001 r. do 30.06.2015 r. wykonywał pracę na stanowisku rzemieślnika zatrudnionego na odkrywce bezpośrednio w przodku stale i w pełnym wymiarze czasu pracy na koparkach i zwałowarkach, wykonującego prace mechaniczne, elektryczne i hydrauliczne przy obsłudze, konserwacji, montażu i demontażu tych maszyn i urządzeń, a tym samym ustalenia wysokości emerytury górniczej z zastosowaniem przelicznika 1,8.

Sąd I instancji błędnie przyjął, że odwołujący wykonywał pracę górniczą w przodku, podczas gdy ze zgromadzonego materiału dowodowego nie można jednoznacznie wywnioskować, że odwołujący w całym spornym okresie wykonywał pracę w przodku (brak jest szczegółowo wskazanych okresów pracy oraz na jakich maszynach). Tymczasem jak wyżej wskazano, w związku z ustawowym określeniem pojęcia pracy w przodkach nie chodzi o jakąkolwiek pracę w przodku i nawet nie chodzi o jakąkolwiek pracę przy maszynach urabiających, ładujących i transportujących urobek, a wyłącznie o pracę, która polega na montażu, likwidacji i transporcie obudów maszyn urabiających, ładujących i transportujących w przodkach, zaś pod określeniem „inne prace przodkowe” należy rozumieć inne prace górnicze w przodku, rodzajowo nie mniej obciążające niż wymienione w powołanym przepisie ustawy. Muszą to być zatem zarówno prace na wskazanych maszynach podstawowych, jak również muszą to być prace związane bezpośrednio z procesem urabiania i ładowania urobku.

Ustalony w sprawie materiał dowodowy nie pozwala na przyjęcie, że w spornych okresach odwołujący wykonywał pracę przodkową. K. M. nie pracował bowiem bezpośrednio w przodku przy urabianiu i ładowaniu urobku, nie wykonywał również prac przy montażu, likwidacji i transporcie obudów. Czynności wykonywanych przez odwołującego nie można zaliczyć także do prac przy montażu, likwidacji i transporcie maszyn urabiających, ładujących i transportujących w przodkach oraz przy głębieniu szybów i robotach szybowych czy przy innych pracach przodkowych.

W konsekwencji należało uznać, iż zastosowanie przez organ rentowy przelicznika 1,2 w przypadku odwołującego w odniesieniu do spornych okresów było całkowicie zasadne.

Z powyższego wynika, że Sąd Okręgowy błędnie ustalił, że odwołujący przez cały sporny okres wykonywał pracę górniczą, o której mowa w art. 50d ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej, co skutkowało nieuzasadnionym przyznaniem odwołującemu prawa do przeliczenia emerytury z zastosowaniem przelicznika 1,8 za cały sporny okres.

Powyzsza konstatacja doprowadzić musiała w konsekwencji do uwzględnienia apelacji i zmiany zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie wniesionego przez odwołującego K. M. odwołania, które pozbawione było uzasadnionych podstaw. O powyższym orzeczono więc w pkt 1 wyroku, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c.

Zmiana zaskarżonego orzeczenia Sądu I instancji co do meritum powodowała także konieczność zmiany zawartego w nim postanowienia o kosztach procesu i zasądzenia od odwołującego (jako strony przegrywającej sprawę) na rzecz organu rentowego zwrotu kosztów zastępstwa procesowego – pkt 2 wyroku.

O kosztach zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym Sąd Apelacyjny orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. i przepisu § 10 ust.1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych z dnia 22.10.2015r.

Mając powyższe na względzie, tytułem zwrotu kosztów procesu (kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu odwoławczym) zasądzone od odwołującego na rzecz organu rentowego kwotę 240 zł – punkt 3 wyroku.

sędzia Marta Sawińska